

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Leszek Bielecki

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z wniosku A. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.

o wypłatę niezrealizowanego świadczenia,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 14 grudnia 2021 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 21 marca 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

1. odrzuca skargę kasacyjną,

**2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
[...] Oddział w W. na rzecz A. D. kwotę 120 zł powiększoną
o stawkę podatku VAT, tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej udzielonej odwołującej z urzędu
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 21 marca 2019 r. uwzględnił apelację A. D., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z 6 grudnia 2017 r. oraz decyzję pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. z 23 maja 2017 r., w ten sposób, że przyznał jej prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym synu T. D..

T. D. (ur. w 1980 r.) 24 lica 2015 r. złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Pozwany zwrócił się do brytyjskiej i francuskiej instytucji ubezpieczeniowych o potwierdzenie jego ubezpieczenia. T. D. zmarł [...] 2016 r. Do śmierci zamieszkiwał z matką, która sprawowała nad nim opiekę i go utrzymywała. W lutym 2016 r. wpłynęły dokumenty z zagranicznej instytucji potwierdzające ubezpieczenie. Zmarły posiadał w dziesięcioleciu 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych. W grudniu 2016 r. pozwany zwrócił się o ustalenie niezdolności do pracy i wydanie orzeczenia. 13 stycznia 2017 r., w związku z wezwaniem T. D. na badanie, odwołująca telefonicznie poinformowała pozwanego, że syn zmarł. Pozwany umorzył postępowanie wobec śmierci wnioskodawcy. 10 kwietnia 2017 r. A. D. wstąpiła do pozwanego o wypłatę niezrealizowanego świadczenia po zmarłym. Pozwany odmówił zaskarżoną decyzją, gdyż wniosek został złożony po upływie 12 miesięcy od śmierci.

Sąd Okręgowy oddalił odwołanie ze względu na spóźnienie wniosku. Roszczenia o wypłatę świadczenia wygasają po upływie 12 miesięcy od śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba, że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania – art. 136 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Apelacyjny orzekając na korzyść A. D. wskazał, że matka w trakcie całego postępowania o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy dla syna wyrażała również wolę kontynuowania tego postępowania po jego śmierci. Cierpliwie czekała na działania zmierzające do uzyskania dokumentacji z instytucji zagranicznych i wydanie decyzji dotyczącej renty syna. Wezwanie na badania przez lekarza orzecznika miało miejsce dopiero blisko po roku od śmierci syna. Uzyskała wtedy informację, że sprawa zostanie załatwiona zaocznie. W ocenie Sądu Apelacyjnego w tych okolicznościach nie sposób wymagać od odwołującej, aby występowała z formalnym wnioskiem o dalsze prowadzenie postępowania, skoro jej zainteresowanie i uczestnictwo w tym postępowaniu było dla niej, i winno być również dla organu rentowego, oczywiste. Matka interweniowała w sprawie wydania decyzji rentowej dla syna. Brak było podstaw do uznania, że nie brała udziału w postępowaniu o świadczenia w rozumieniu art. 136 ust. 2 ustawy

emerytalnej. Nie doszło zatem do wygaśnięcia roszczenia na podstawie art. 136 ust. 3 tej ustawy.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie: 1. prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 136 ust. 1, 2 i 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz § 3 ust. 1 i 2, § 19 rozporządzenia z 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, polegające na błędnym przyjęciu przez Sąd drugiej instancji stanowiska, że wnioskodawczyni spełnia warunki do nabycia prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym w sytuacji złożenia wniosku o to świadczenie po upływie 12 miesięcy od daty zgonu, który to termin jest terminem prawa materialnego (prekluzyjnym); 2. przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy art. 217 § 3 k.p.c., art. 231 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c., art. 316 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 386 § 1 k.p.c., art. 391 k.p.c. wskutek niedokonania wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie domniemania, że udział odwołującej się w postępowaniu o świadczenia w rozumieniu art. 136 ust. 2 ustawy emerytalnej przed datą 26 stycznia 2017 r. był oczywisty oraz błędne uznanie apelacji jako uzasadnionej.

W odpowiedzi A. D., reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, wniosła o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega odrzuceniu ze względu na wartość przedmiotu sporu i zaskarżenia.

Przedmiot sprawy wyznaczała decyzja skarżącego z 23 maja 2017 r., odmawiająca A. D. prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym T. D..

Sąd Apelacyjny w [...] prawomocnym wyrokiem z 21 marca 2019 r. przyznał A. D. prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia po zmarłym synu. W wykonaniu tego wyroku skarżący decyzją z 20 listopada 2019 r. przyznał matce niezrealizowane świadczenia po zmarłym. Niezrealizowane świadczenia za okres od 1 lipca 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. w kwocie 2.773,40 zł po odliczeniu zaliczki

na podatek w kwocie 471 zł Zakład przekazał odwołującej wraz z odsetkami w kwocie 71,82 zł

W skardze kasacyjnej pozwany nie określił wartości przedmiotu zaskarżenia. W uzupełnieniu określił wartość przedmiotu zaskarżenia na 11.200 zł.

Sąd Najwyższy z urzędu bada i ustala wartość przedmiotu zaskarżenia jako przesłankę dopuszczalności skargi kasacyjnej.

Wartość zaskarżenia nie jest większa niż wskazana wyżej kwota 2.773,40 zł należna A. D. na podstawie art. 136 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Przedmiot sprawy obejmuje niezrealizowane świadczenia w razie śmierci osoby bliskiej, a nie podleganie przez nią ubezpieczeniom społecznym. W takiej sytuacji o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia. W tej sprawie wartość ta jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych – art. 398² § 1 k.p.c.

Skarga kasacyjna z tej przyczyny została zatem odrzucona ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia – art. 398⁶ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu orzeczono, zważając na § 6 rozporządzenia z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Orzeczenie o kosztach od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika odwołującej się będzie możliwe ewentualnie dopiero w razie bezskutecznej egzekucji przez pełnomocnika powódki (art. 122 k.p.c.) kosztów postępowania zasądzonych od pozwanego na rzecz powódki na podstawie § 4 ust. 3, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia.